श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा-एप्रिल, २०१७

कक्षा- शास्त्रीतृतीयवर्षम् (SEM-VI) प्रश्नपत्रम्- ५ गुणाः- ७०

विषयः- नव्यव्याकरणम् (CC-३.६.११) समयः- ११:०० तः २:००

दिनाङ्कः- १५.४.२०१७ ग्रन्थः- परिभाषेन्दुशेखरः वाक्यपदीयञ्च

विभागः-१

प्रश्नः- १ निम्नलिखितासु परिभाषाद्वयं व्याख्येयम्- ८

क. पुरस्तादपवादा अनन्तरान् विधीन् बाधन्ते नोत्तरान्

ख. मध्येऽपवादाः पूर्वान् विधीन् बाधन्ते नोत्तरान्

ग. प्रकल्प्य चापवादविषयं तत उत्सर्गोऽभिनिविशते

प्रश्नः- २ निम्नलिखितयोः एका परिभाषा सावतरणं व्याख्येया- ८

क. अनन्तरस्य विधिर्वा भवति प्रतिषेधो वेति

ख. उपसञ्जनिष्यमाणनिमित्तोऽप्यपवाद उपसञ्जातनिमित्तमप्युत्सर्गं बाधते।

प्रश्नः- ३ निम्नलिखितेषु द्वयोरुपरि टिप्पणी लेख्या- ४

क. प्राप्त इति भावे क्तः। येन नाप्राप्त इत्यस्य यत्कर्तृकावश्यप्राप्ताविति अर्थः, नञ्द्वयस्य प्रकृतार्थदार्ढ्यबोधकत्वात्।

ख. तदप्राप्तियोगेऽचारितार्थ्यं ह्येतस्य बाधकत्वे बीजम्।

ग. गणरूपाभ्यासान्त्यणस्येत्वमित्यर्थे हलादिः शेषेण तन्निवृत्तौ तदनवकाशमीत्वे तु कृते न तस्य प्राप्तिरन्त्यहलोऽभावात्।

प्रश्नः- ४ निम्नलिखितेषु प्रश्नेषु पञ्चप्रश्नानां लघूत्तरं देयम्- ५

क. रमा+ङि इत्यत्र ङेरामि कृते याट् क्रियते न वा?

ख. मध्ये पठितोऽपवादः कं विधिं बाधते?

ग. विधि-शब्दस्य कस्मिन् लिङ्गे प्रयोगो भवति?

घ. पचेयुः इत्यत्र इयादेशानन्तरं कस्य निषेधः भवति?

ङ. क्वचिदपवादविषये .. इत्यादिपरिभाषायाम् अपवादशब्दस्य कः अर्थः?

च. काञ्चनी-शब्दे अण् कस्मिन् अर्थे भवति?

छ. बाध्यसामान्यचिन्तायां येन 'नाप्राप्ते... ' इत्यत्र 'येन' इति पदस्य कः अर्थः गृह्यते?

विभागः-२

प्रश्नः- ५ निम्नलिखितासु परिभाषाद्वयं व्याख्येयम्- ८

क. ताच्छीलिकेषु वाऽसरूपविधिर्नास्ति।

ख. क्तल्युट्तुमुन्खलर्थेषु वाऽसरूपविधिर्नास्ति।

ग. उभयनिर्देशे पञ्चमीनिर्देशो बलीयान्।

प्रश्नः- ६ निम्नलिखितयोः एका परिभाषा सावतरणं व्याख्येया- ८

क. अपवादो यद्यन्यत्र चरितार्थस्तर्ह्यन्तरङ्गेण बाध्यते।

ख. अभ्यासविकारेषु बाध्यबाधकभावो नास्ति।

प्रश्नः- ७ निम्नलिखितेषु द्वयोरुपरि टिप्पणी लेख्या- ४

क. ननु तच्छीलादितृन्विषये ण्वुलपि स्यात्? न च तृन्नपवादः, असरूपापवादस्य विकल्पेन बाधकत्वात्॥

ख. आदेशकृतवैरूप्यवत्सु लकारेषु स नास्तीत्यर्थः। अत्र च "हशश्वतोर्लङ् च" इति लङ्विधानं ज्ञापकम्।

ग. ननु "ङमो ह्रस्वादचि ङमुण्नित्यम्" इत्यादौ ङमः परस्याचोऽचि परतो ङम इति वेति सन्देहः स्यात्।।

प्रश्नः- ८ निम्नलिखितेषु प्रश्नेषु पञ्चनां प्रश्नानां लघूत्तरंलेख्यम्- ५

क. अभ्यासविकारेषु किं न भवति?

ख. "दीर्घोऽकितः" इत्यत्र अकिद्ग्रहणं कस्याः परिभाषायाः ज्ञापकम् अस्ति?

ग. 'कम्रा' इत्यत्र केन सूत्रेण 'र' प्रत्ययो भवति?

घ. असरूप-शब्दे कः समासः?

ङ. विधि-शब्दस्य कोऽर्थः?

च. उभयनिर्देशः कस्मिन् सूत्रेवर्तते?

छ. लादेशे को विधिर्न भवति?

विभागः-३

प्रश्नः- ९ निम्नलिखितासु कारिकाद्वयमाश्रित्य व्याख्या कार्या- ८

क. नानर्थिकामिमां कश्चिद् व्यवस्थां कर्तुमर्हति तस्मान्निबध्यते शब्दैः साधुत्वविषया स्मृतिः॥

ख. निर्ज्ञातशक्तेर्द्रव्यस्य तां तामर्थक्रियां प्रति विशिष्टद्रव्यसम्बन्धे सा शक्तिः प्रतिबध्यते॥

ग. अतीन्द्रियानसंवेद्यान् पश्यन्त्यार्षेण चक्षुषा ये भावान् वचनं तेषां नानुमानेन बाध्यते॥

प्रश्नः- १० निम्नलिखितयोः एकस्य प्रश्नस्य उत्तरं लेख्यम्- ८

क. आगम-प्रमाणस्य ग्रन्थदिशा सिद्धिः कार्या।

ख. स्फोटस्वरूपस्य वर्णनं ग्रन्थदिशा कार्यम्

प्रश्नः- ११ निम्नलिखितयोः विषयमेकमाश्रित्य टिप्पणी लेख्या- २

क. नित्यत्वे कृतकत्वे वा तेषामादिर्न विद्यते।

ख. द्वावुपादानशब्देषु शब्दौ शब्दविदो विदु।

प्रश्नः- १२ निम्नलिखितेषु प्रश्नद्वयस्य उत्तरं देयम्- २

क. साधुशब्दाः कस्य साधनं भवति?

ख. अव्यवच्छिन्नाः पन्थानः कस्य व्यवस्थिताः सन्ति?

ग. केषाम् अनुमानेन प्रसिद्धिरतिदुर्लभा अस्ति?

घ. अरणिस्थं ज्योतिः कस्य कारणं भवति?

***